Общественно-политическая газета Ханты-Мансийского автономного округа – Югры

Хăнты ясăң

Основана
1 ноября 1957 года

05.08.2021
№ 15 (3579)

Шуши мир ёмăңхăтл пиԓа!

Тэк кәртăн ваԓты ими Анастасия Петровна Новьюхова (Миляхова).
И. Самсонова вєрум хур

Кăсупсыя рәпатайт китты питсыйт
» 3

Павел Янчевич Айваседа 80 оԓа йис
» 7

Тунты эвăԓт воньщуп па хинт ёнтԓўв
» 9

Апрăң хăрни (хăнты моньщ)
» 15

Округ кәща нє Советской районӑн вәс

Вәщ тылӑщ 30-мит хӑтлӑн Наталья Комарова Советской районӑн мирхот вӗрӑс. Щит тәсӑт «Содействие» нємпи социальной па благотворительной вӗрӑт тәты тӑхи кәща нє Татьяна Байкарова, блогер Индира Шибанова па оса вӗрӑт тәты нє Вера Богдан.

Мирхотн онлайн щирн мӑнӑс. Щӑта путӑртсӑт, хутыса Советской район хӯваттыйн национальной проектӑт рәпитлӑт, районӑн вәлты мир кәща нє мосты вӗрӑт олӑӈӑн иньщӑссӑт.

Округ кәща нє лупӑс:

» *Советской районӑн вӗрӑт ям мӑнлӑт, мулты нӯшайт ки вәллӑт, кәща ёх иса вантман тӑйлӑт, щитӑт тӯӈматлӑт. Тӑта мир щимӑщ мет вулаӈ па мосты вӗрӑт олӑӈӑн луплӑт – хӑннєхӑйта рәпата мӑты вӗр, рәпитты тылӑщ вухӑт, айлат ёх пӑта оса вӗрӑт тәты щир.*

Щӑлта Советской район кәща Игорь Набатов путӑртӑс, хутыса национальной проектӑт тӑта рәпитлӑт, хотӑт омӑсты па мира мӑты вӗрӑт тәлыйт.

2021-мит олн Советской район хӯваттыйн хӑт национальной проект тәлы: «Демография», «Культура», «Няврємӑт вәнлтӑты вӗр», «Малое и среднее предпринимательство и поддержка индивидуальной предпринимательской инициативы», «Мӯвӑт-автӑт лавӑлты вӗр», «Хотӑт омӑсты па мира мӑты вӗр».

И. Набатов щирн, щӑта лӑӈхалӑт ешавәл няврємӑт хӑтл мӑр тӑйты негосударственной хотӑт пӯншты. Алябьевской кӑртӑн няврємӑт юнтты

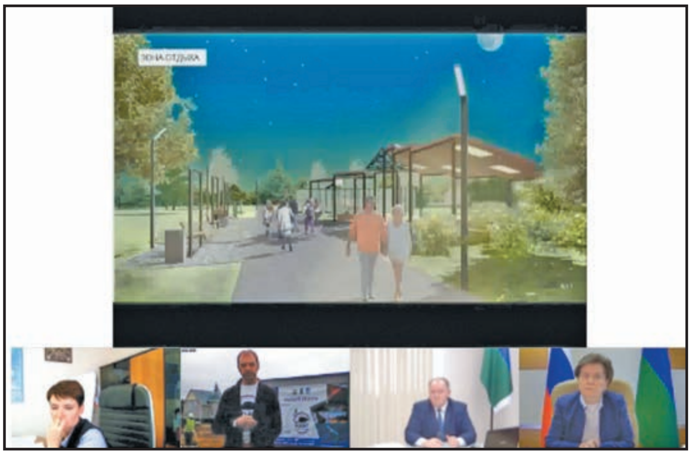

Мирхот пурайн. admhmao.ru сайт эвӑлт вӯюм хур

хӑр омӑссы, ГТО пӑта кӑт хот вӗрсы. Советской вошн парк омӑссы, хута спортивной мосты щӯӈкӑт вӗрсыйт.

Районӑн пәльницайт пӑта йилуп мосты щӯӈкӑт па «Скорая помощь» нємпи хәлум машина лӑтсыйт.

Советской вошн ӑшкола №1 хущи «Образование 4.0» нємпи проект тәлы. Щи унтасн няврємӑт йилуп щирн вәнлтыйлты питлӑт.

» *Ма лӑӈхалум лупты, Советской политехнической колледж – щит мӯӈ округевн па па мӯвӑт киньщи мет ям рәпитты тӑхи. Лыв WorldSkills нємпи кӑсупсыйн кимит тӑхи хоӆумсӑт,* – лупӑс Игорь Набатов.

2020-мит олн щӑта 36 щурӑс квадратной метра вәлты хот омӑссы, 291 семья йилуп хота касӑлсӑт. Мосл лупты, Советской район округевн вет тӑхи кӯтн хӑншман вәл, хута мет ар вәлты хот омӑслӑт.

» *Мӯӈ лӑӈхалӯв 2022-мит ол етшӑты вәнты вевтам хотӑтн вәлты хуятӑта иса йилуп хотӑт мӑты, мӑта хотӑт 2017-мит ол вәнты вевтам хотӑта лӯӈӑтсыйт,* – лупӑс район кәща.

2020-мит олн Советской районӑн нивл оса хӑр йилпатсы. Тӑм 2021-мит олн па нивл щимӑщ тӑхи әхтыйн лыв рәпитлӑт.

И. Набатов лупӑс пәмащипа яснӑт округ кәща неӈа, хуты Советской район бюджета 2019-мит ол мӑнум юпийн ишӑкты щира вухӑт мӑсыйт. Щи унтасн районӑн арсыр проектӑт тәлыйт, лӑлн мир вәлты щирӑт нух алумты.

«Созвездие» тӑхи кәща хә Олег Васянин ясӑӈлал щирн, мет ям, хуты округ мирева вухаӈ нётупсэт мӑлыйт. Щи унтасн Советской вошн «Память» нємпи экспозиционно-выставочной хот омӑссы.

Щӑлта мирхот пурайн ясӑӈ мӑнӑс Советской районӑн хущи рәпитты тӑхет олӑӈӑн. «Самза» нємпи лесопромышленной тӑхи кәща Сергей Смышляев путӑртӑс, хутыса щи тӑхи рәпитл. 2019-мит олн щи тӑхия мосты щӯӈкӑт лӑтсыйт, щи вӗра 160 миллион шойт вух мӑсы. Лӯв лупӑс:

» *Щи вухӑт унтасн мӯӈ юх эвӑтты мосты щӯӈкӑт лӑтсӯв. Интӑм тӑта тылӑщ мӑр 1200 кубической метра юх эвӑтлы, щи тумпи 200 кубической метра павӑрт ләщӑтлы.*

Щи тумпи лыв юх эвӑлт хотӑт, певӑлт хотӑт омӑслӑт. 2020-мит олн Коммунистической кӑртӑн кӑт семья вәлты пӑта хот омӑссӑт.

Юхи хӑщум артӑн мирхотн «Бобр в Картопье» нємпи вӗр олӑӈӑн путӑртсӑт. Лыв лӑӈхалӑт Советской вошн Картопья микрорайон хуща рӯтьщӑты хӑр омӑсты, лӑлн щӑта няврємӑт юнтты, айлат ёх па па иса хуятӑт рӯтьщӑты щир ат тӑйсӑт. Арсыр мосты щӯӈкӑт щӑта вӗрты питлӑт.

Наталья Комарова Советской районӑн вәлты хуятӑта пәмащипа ясӑӈ лупӑс, иса мосты вӗрӑт әхтыйн кәща ёх елды рәпитты питлӑт.

Хӑнты ясӑӈа тулмащтӑс:
Надежда Новьюхова

Кăсупсыя рәпатайт китты питсыйт

Айԓат ёх пăта вєрум «Йис кәртăт вәԓупсы» кăсупсыя, мăта ут хăнты, вухаԓь, юрн ясӈăтн ԓәщăтԓы, няврємăт хăншум путăрԓаԓ китты питсăт. Щит Сўмăтвош, Нуви сăӈхум районӈăн па Ёмвош эвăԓт пушхăт хăншсăт.

Тăм кăсупсы 2021-мит оԓ ай тăхет потты тыԓăщ оԓăӈ хăтԓ вәнты мăнты питԓ. Округевн вәԓты няврємăт хăншум путăрԓаԓ щив китты вєритԓăт. Щит кăт щирн ԓўӈăтты питԓы: 7-12 тăԓ ԓуват па 13-18 тăԓ ԓуват айԓат ёх.

Кăсупсыйн хăнты, вухаԓь па юрн ясӈăтн ай рәт кәртăт оԓăӈăн хăншум путрăт нух вантԓыйт па щитăт рўщ ясăӈа тулмащтăты мосԓ.

Хăншум рәпатайт «Хăнты ясăӈ» па «Луима сэрипос» редакция тăхия китты мосԓ: 628011, Ёмвош, Комсомольская вош хулы, 31-мит хот, 501-мит хот йит (приёмной). Муй па электронной адрес мухты: **khanty.mansi.mir@gmail.com.**

Н. Рагимова вєрум хур

Мосԓ ԓупты, хуты тăм кăсупсы мўӈ вєрсўв, ԓәԓн округевн вәԓты мир шуши ай кәртăт оԓăӈăн уша ат вєрсăт па хәнты, мосăӈ, щив яӈхты нумăсн юхăтԓыйт. Щи тумпи, рәт ясӈев шавиман па ԓавăԓман тăйты пăта ищи тăм кăсупсы мосԓ.

Тăм кăсупсы общественной па внешней связят департамент, мўӈ хăнты па вухаԓь ясăӈăн єтты газетайӈăԓўв па «Югра» телерадиокомпания ёх ийха пиԓтăщман вєрсэв.

Муԓты ут уша павăтты ԓăӈхаԓты ки, тăм телефонăт мухты па тăм хуятăт эвăԓт иньщăсты вєритԓăты:

- **8 (3467) 33-36-07** Л.Гурьева,И.Самсонова;
- **8 (3467) 33-23-09** В. Узель, Л. Теткина, С. Ромбандеева.

Хуйтат нух питԓăт, ай тăхет потты тыԓăщ 15-мит хăтԓ вәнты уша йиԓ.

Муй щирн рәпатайт китты тăԓта уша вєраты: **https://khanty-yasang.ru/news/12423**

Хăнты ясăӈа тулмащтăс:
Надежда Вах

Пирєсты вєрăт ԓәщăтты оԓăӈăн

Тăта мосванăн, вәщ тыԓăщ 27-мит хăтăԓн, Ёмвошн РИЦ «Югра» нємуп айкеԓăт ăкăтты тăхийн мирхот мăнăс.

Щи пурайн пирисупсэт округев ԓуватн вєрты кәща хә Д. Корнеев, Югра мўвев Общественной штаб тăхи кәща нє О. Сидорова, щăԓта па «Независимый общественный мониторинг» тăхи кәща хә С. Розенко, округев хўватн вәԓты «Единая Россия» партия тăхи секретарь хә Б. Хохряков па Дума хот ЛДПР тăхи кәща хә В. Сысун путăртсăт, муй щирн лыпăт хойты тыԓăщн пирєсты вєрăт ԓәщăтты.

Щи вєр тумпийн ийха юхтум кәщайт путăртсăт, хуты ăԓ хăннєхуятăт коронавирус мәш вєр эвăԓт пириты пураеԓн ԓавԓăсман тăйты мосԓ.

Сырыя айкеԓ ăкăтты ёх еԓпийн О. Сидорова лупăс, муй щирн лыв сырсыр пирєсты вєрăт тăта ԓәщăтсăт. Ай кєр тыԓăщн мăтты общественной тăхет артаԓăты хăннєхуятăт хулыева ийха ăкăтсыйт. Вән кєр тыԓăщ вўш эвăԓт па иса лыпăт тыԓăщ вўш вәнты лыв щимăщ хуятăт нємасия ар щирн вєрты пириты тăхетн мăнты рәпатайта вәнԓтăсăт. Щăԓта, щи вєр тумпийн, вәйт ԓор тыԓăщн ищиты наблюдатель щирн ăн вәнԓтум ёх еԓԓы пириты вєрăт вєрты щира вәнԓтăты питԓăт.

О. Сидорова лупăс, хуты пирисупсэт ԓәщăтты хăтԓăтн лыв хăннєхуятԓаԓ пириты тăхета юхăтты хуятăт коронавирус мәш вєр эвăԓт иса ԓавăԓман тăйты вўтьщăԓăт.

Д. Корнеев па путăртăс:

» *Общественной наблюдение Россия хон пєлăк ԓуватн вєрты вєр – щит шєӈк вуԓаӈ па мосты вєр. Щит унтасн, вантэ, кашăӈ ай муй па вән пириты вєр иса яма, вещката тăм йисн ԓәщăтты питԓа.*

Оса тăхет рәпатайт, иса мониторинг щирн йиԓпа вєрум тăхет ин тăмхăтԓ вўш эвăԓт шєӈк тәса рәпитԓăт.

Щăԓта 87 процент Югра мўвăӈ хăннєхуятăт пирисупсы ԓәщăтты тăхет хуща видеорегистратор нємуп машинаитн нух хăншсыйт.

Кашăӈ ай кәртăӈ муй вән вошăӈ хўв тăхийн вәԓты пириты тăхетн тăм пуляӈ па щимăщ видеонаблюдения щўӈкăт нємасия вєрты питԓыйт, ԓәԓн пирисупсэт тўӈщирăӈа ат мăнсăт.

Д. Корнеев ясăӈԓаԓ щирн, лыпăт хойты тыԓăщ 17-мит хăтԓ вўш эвăԓт па 19-мит хăтԓ вәнты Югра мўвев ԓуватн кәща ёх пириты вєрăт тәса па яма мăнты вєритԓăт.

Путăр хăншăс:
Владимир Енов

Коронавирус мәш оԓăңăн

Россия мўвевн коронавирус мәш эвăԓт хәԓум вакцина вәԓ. Интăм кашăң хăннєхә щит ут ԓоньщтăты щир тăйԓ. Ешавәԓ па хăннєхә пириты питԓ, мăта пўртән ԓоньщтăты ԓăңхăԓ. Кашăң хăтԓ ар хуят прививка вєрԓăт, тәп щи кўтн интăм ар хăннєхә щи мәшн мәшитԓăт.

Юхи хăщум пурайн нярвєм тăйты имет кўтн ар хуят щи мәшн мәшитты питсăт. Хән ими нярвєм тăйԓ, иммунитетԓ вевтама йиԓ, щирн щи нє коронавирус мәшн ԓавăрта кăшитԓ. Мєт ԓавăрта мәшитԓăт щи нєңăт, мăтайт турăх, сăм, вєрк, мухăԓ муй па онко мәшăт тăйԓăт.

Ăңкеԓ эвăԓт нярвєма щи мәш ăн юхăтԓ, тәп хән ԓўв сєма питԓ, ăңкеԓ пиԓа яха уԓман мәшитты щир тăйԓ.

Нярвєм тăйты нєңăт интăм худыева ăма па тәса вантԓыйт.

Округевн кашăң хăтԓ мєт ар хăннєхә Сәрханԓ па Нижневартовск вошңăнăн мәшăңа йиԓăт. Нижневартовской пәԓьница эвăԓт айкеԓ щирн, ăхăт ԓапăт мăр аршăк хăннєхә мәшитты питăс. Интăм ковид-центрăт хущи 1144 мәшăң хăннєхә хăншман вәԓăт. Турăх мәш 549 хăннєхә тăйԓ, щит мăнум ԓапăт киньщи 14,5 % аршăка йис.

Округевн пәԓьницайтăн прививкайт омăсԓайт, щи кўтн рўтьщăты хăтԓңăнăн ищи пуртән ԓоньщтăты щир вәԓ.

Шаль, хуты интăм йилуп коронавирус штаммăт тывсăт: британской па индийской. Хăннєхәйт ар щирн щи мәшн юхăтԓайт, итәхăт лупԓăт, сємңаԓ кăшаңа йиԓңăн, хунԓ мәшитԓ, охăтԓ.

Здравоохранения всемирной организация ёх лупԓăт, ԓәԓн иса ёх коронавирус мәш эвăԓт пуртән ат ԓоньщтăԓăт. Щи хуятăта, хуйтат сыры кăшитсăт, ищи прививка омăсты мосԓ. Щиты шимăԓшăк хăннєхә щи утн мәшитты питԓ.

Хăнты ясăңа тулмащтăс:
Надежда Новьюхова

Югра мўвевн 17 щурăс хăннєхә ВИЧ кăши тăйԓăт

Тăта иса мир кўтн 1 % хăннєхә щи атум мәшн мәшитԓăт. Щи оԓăңăн айкеԓăт ăкăтты хуятăт еԓпийн путăртсăт «Центр-СПИД» тăхи вуԓаң тохтур хә Андрей Петровец, эпидемиологической отдел кәща нє Наталья Бугаева па профилактика отдел ух нє Анна Новоженова. Щăта путăртсăт, хутыса щи атум мәшн юхтум ăңки па ԓўв пушхăԓ ԓавăԓты.

Кәща ёх лупсăт, хуты тăм оԓ хәт тыԓăщ мăр мăнум оԓ киньщи 4% шимăԓшăк хăннєхә щи мәшн юхăтсыйт. Тәп коронавирус мәш эвăԓт, аԓпа, щи ёх аршăка йиԓăт. Мăнум 2020-мит оԓн пандемия пăта пәԓьницайтăн шимăԓшăк анализ вєрăнтсăт.

Наталья Бугаева щи оԓăңăн лупăс:

» Округев хўваттыйн ăхăт оԓăтн аршăк хуят щи атум мәшн мәшитты питсăт. Тăта интăм 17 щурăс хăннєхә мәшăңа вәԓ. Хăннєхә имеԓ муй икеԓ пиԓа вәԓман щи мәшн юхăтԓы. Мосԓ лупты, щи утн 40-49 оԓа ювум ёх аршăк мәшитԓăт. 60 % хуят – щит хә ёх, 40% – имет. Имет имухты пәԓьницая юхăтԓăт лекщитыйԓты щира.

2020-мит оԓ вўш эвăԓт 55% лекщитум па вантум ёх кўтн – щит нєңăт. Нєңăт ими тохтура юхăтман муй па медосмотр вєрман ВИЧ мәш оԓăңăн уша павăтԓăт.

«Центр-СПИД» тăхийн леккарăт щи мәшн кăшитум имет эвăԓт сєма питум нярвємăт тәса вантԓăт. Югра мўвевн 4795 щимăщ нярвєм сєма питăс. Интăм тăта ВИЧ мәш тăюм кăт щурăскєм нярвєм вәԓ.

Имет нярвєм тăйты пурайн леккарăтн ăма па тәса вантԓыйт, щирн шимăԓшăк нярвєм щи мәшн юхăтԓыйт.

2020-мит оԓн 16 нє кăшаңа йис, тăм оԓн – ԓапăт ими.

» Ăхăт пурайн мєт ар хăннєхә щи мәшн кәртăтн мәшитԓăт, щăта вәнԓат ёх щи утн юхăтԓыйт. Вошăтн 30 оԓа ювум ёх мәшăңа вәԓăт. ВИЧ утн хойты ёх, мăтайт щи мәш эвăԓт пуртән ăн яньщԓăт, иммунитет ăн тăйԓăт, лыв ванкўтлы арсыр инфекционной мәшăт эвăԓт ăнтәма йиԓăт, щи кўтн коронавирус мәш эвăԓт. Ям иммунитет тăйты ёх арсыр мәшăтн ăн кăшитԓăт, – Андрей Петровец лупăс.

Ԓўв лупăс, щи мәш тăйты хуятăта коронавирус эвăԓт прививка ԓоньԓщăты рăхԓ.

Николай Меров
хăншум айкеԓ

хăнты ясăңа тулмащтăс:
Надежда Рагимова

Йиԓуп рәпата вәйтты рӑхԓ

Кашӑӈ хӑннєхәя вәԓупсәԓ хӯват вух ёша павӑтты пӑта рәпитты мосԓ, ԓӯвеԓа мосты рәпата вәйтты мосԓ. Щи вєрӑтн рәпата кӑншты хотн рәпитты ёх нётԓӑт.

Рәпата кӑншты хотӑт хӑннєхәя мостӑты рәпата вәйтты нётԓӑт, щи киньща ԓыв па сыр-сыр вєрӑт вєрԓӑт.

Мєт мосты вєр, щит ёха путӑртты, муй тӑхетн рәпитты хуятӑт вєра мосԓӑт, муйсӑр рәпата тӑм хӑтԓ вєра мосԓ. Щӑԓта па щи рәпатайта айԓат ёх ӑшкола вӯш эвӑԓт кєрӑтты мосԓ. Ԓыв еша вәԓ ӑшкола эвӑԓт йира питԓӑт, вәна йиԓӑт, ԓывеԓа рәпата мосԓ. Щи рәпата уша вєрты пӑта, щи рәпатая вәнԓтыйԓты пӑта ԓыв хуты колледжӑн муй па вән нєпекӑн тӑхийн еԓԓы вәнԓтыйԓты питԓӑт.

Вәнԓтыйԓты айԓат ёх итәх пурайн ищи йиԓуп рәпата кӑншԓӑт, ԓывеԓа сыры рәпатаеԓ муԓты пӑта ӑн мәстӑԓ, щи пӑта па тӑхийн ԓӑӈхаԓӑт рәпитты.

Вәна ю̆вум хӑннєхуятӑта ищи щи вєрӑт мосԓӑт, ԓыв хӯв мӑр итӑхийн рәпитсӑт, ин па вәԓупсәв па щира кєрԓӑс, катра рәпата тӑхет ӑн мостӑԓӑт, щи пӑта ԓывеԓа йиԓпа муԓтыя вәнԓтыйԓты мосԓ.

Ай няврєм тӑюм имет ищиты щи. Муԓты тӑхийн рәпитсӑт, айԓаԓ пиԓа юԓн омсум мӑреԓн щи рәпата тӑхет тәхӑрсайт муй па па щира кєрӑтсайт. Имета йиԓуп рәпата мосԓ, йиԓуп щира вәнԓтыйԓты мосԓ.

Мосты рәпатая вәнԓтӑты вєр – щит государства вана тӑйты вєрӑт. Рәпата кӑншты ёха ай павӑтԓа, муй тӑхийн мєт рәпитты ёх мосԓӑт, мӑта тӑхийн ԓыв пӑкԓӑт рәпитты, муй тӑхия щомеԓ-кәмеԓ вәԓ. Щи ю̆пийн па щи, ёх мосты йиԓуп рәпатая, еԓԓы я̆ма рәпитты пӑта вәнԓтӑԓыйт.

Рәпата кӑншты хотн рәпитты ёх я̆ма нётԓӑт:

- ԓыв рәпата вєрӑт оԓӑӈӑн путӑртԓӑт;
- нєпек мухты уша вєрԓӑт, мӑта рәпата тӑм хӑннєхәя мәстӑԓ;
- щӑԓта па щи хӑннєхә пиԓа путӑртԓӑт;
- юхтум хӑннєхә уша вєрԓӑԓә, мӑта тӑхетн еԓԓы рәпитты питԓ.

Рәпата кӑншты хотн рәпитты ёх я̆ма вәԓәԓ, муй тӑхийн рәпата мосԓ, муй вӯрн щи рәпата ёша павӑтты. Щи киньща па тӑмӑщ тӑхийн я̆ма вантԓӑт, кашӑӈ хӑннєхә муй тӑхийн ԓӑӈхаԓ рәпитты, муйсӑр рәпата пӑкӑԓ вєрты, муй тӑхийн ԓӯв вәнԓтыԓӑс.

Щиты ки хӑннєхә пиԓа путӑртԓа, ԓӯв я̆м нумӑсн ԓӯвеԓа мосты па мәстӑты рәпата кӑншӑԓ. Щӑԓта па щи рәпатая вәнԓтыйԓ. Рәпата кӑншты хота тәп нєпекӑт тәты мосԓ, щирн щӑта ԓӯв хӑншман тӑйты питԓа.

Тӑмӑщ государственной вєрӑтн хӑннєхә вух ӑн сухуптӑԓ, кашӑӈ 14 оԓа ю̆вум хӑннєхә пӑкӑԓ щи тӑхия мӑнты па заявления нєпек хӑншты муй па щи нєпек карты щӯӈкӑт мухты китты.

Хән хӑннєхә кашԓ ки вәԓ щив юхӑтты, ԓӯвеԓа «Ханты-Мансийский центр занятости населения» тӑхия мӑнты мосԓ: Ханты-Мансийск вош, Карла Маркса вош хуԓы, 12-мит хот, 1 этаж, 1 хот йит па тӑмӑщ нєпекӑт щив мӑты:

- нєпек, муй тӑхийн нӑӈ нємен, сєма питум вєрен хӑшман вәԓԓӑт (паспорт);
- нєпек, муй тӑхийн нӑӈ вәнԓтыйԓсӑн;
- ю̆кан нєпек, муй пӑкԓӑн па муй ԓӑӈхаԓӑн вєрты (муԓты мәш ки тӑйԓӑн).

Карты щӯӈкӑт хӯват заявление нєпек хӑншты ԓӑӈхаԓӑн ки, **www.job.admhmao.ru** ю̆кан кабинет мухты ԓуӈты мосԓ:

- «Единый портал государственных и муниципальных услуг» сайт тӑхия нємен хӑншты мосԓ;
- щи ю̆пийн пириты, муй тӑхийн хӑншман «гражданам»;
- щӑԓта па «услуги в электронном виде»;
- щи ю̆пийн «профессиональная ориентация», щӑта нєпекӑт вәԓԓӑт;
- пириты КУ «Ханты-Мансийский центр занятости населения» па тестирование нєпекн мосты утӑт хӑншты;
- щи ю̆пийн па нёрӑтты «подать заявление»;
- щӑԓта вантты, я̆ма муй ӑнтә нєпекен тывӑс.

Рәпата ки кӑншԓӑты, нынана государственной услуга хуща рәпитты ёх пиԓа путӑртты мосԓ «Ханты-Мансийский центр занятости населения» телефон мухты: 8 (3467) 32-21-88 (доб.115) муй па электронной почта мухты нєпекӑт китты: **hm4_czn@admhmao.ru.**

Мосԓ ки, рәпата кӑншты хотн хӑннєхәя нётԓы шәкӑӈ вєрӑт ю̆пийн ԓыпи нумӑс ԓєрамтты. Государственной услугайн рәпитты ёх, муй мосԓ, иса утӑт оԓӑӈӑн путӑртԓӑт, иса утӑтн нётԓӑт, муй вӯрн рәпата кӑншты, муй вӯрн рәпата мӑты ёх пиԓа путӑртты.

Хӑнты ясӑӈа тулмащтӑс:
Пётр Тимофеев

Айԓат ёх рәпата кӑншԓӑт. Интернет эвӑԓт вӯюм хур

Мәшӑт ӑмӑԯтӑты хоп Югра ай вошӑт хӯват ӑңхӑԯ

«Николай Пирогов» нємуп мәшӑт ӑмӑԯтӑты хоп – щит «Центр профессиональной патология» хуща вәԯты тӯтӑң хоп. Тӑм мәшӑт ӑмӑԯтӑты хоп мєт оԯӑң 1993-мит оԯн йиңка эссӑԯса, щи юпийн па сыр-сыр йиԯуп пурмӑсӑтн ӑмиева ԯэщӑтса. Тӑм хӑтԯ мӯң Россия ԯуваттэвн тәп и тӑмӑщ хоп вәԯ, муй тӑхийн ай вошӑң мир ӑмӑԯтӑԯыйт. Тӑм вән тӯтӑң хоп тәп щи вєр щира ԯэщӑтман вәԯ.

Леккарӑт мир ӑмӑԯтӑты хопн рәпитԯӑт. П. Молданов вєрум хур

Мәш ӑмӑԯтӑты хопн ԯэщӑтман вәԯ 19 ай хот йитые, муй тӑхийн тохтурӑт рәпитԯӑт, иса тӑта 9 тохтур па 12 ай тохтур рәпитԯӑт.

Мир ӑмӑԯтӑты хоп мєт йиԯуп пурмӑсӑт тӑйԯ, мӑта утӑт хӯват хӑннєхә мәшӑт уша вєрԯайт па щи мәшӑт ӑмӑԯтӑԯыйт. Щит флюорограф па маммограф, сора щира ԯэщӑтты рентген хушап, лабораторияйт па па арсыр мосты утӑт.

Тӑм оԯн «Николай Пирогов» Ас нопӑтты тыԯӑщн мєт оԯӑң йиңка питӑс. Кӑт тыԯӑщ мӑр тохтурӑт 5 щурӑс мәшӑт уша вєрты анализӑт вєрсӑт, 2 щурӑс хӑннєхәя мәшԯаԯ ӑмӑԯтӑты нётсӑт.

Ханты-Мансийской район Батово вош хуща тӑм хопн ӑнхты тохтурӑт кӑт хӑтԯ мӑр рәпитты питԯӑт. Щи воша ӑңхсӑт мӯң айкеԯӑт ӑкӑтты ёхԯӯв. Батово вош– щит 19-мит ай вош, муй тӑхия тӑм оԯ «Николай Пирогов» юхтӑс, па ԯӯвеԯа тӑм эвӑԯтаԯа кӑт пӯш ӑршӑк вошӑта ӑңхты мосԯ.

Тӑм ай вошн вәԯты ёх кӑт хӑтԯ мӑр сыр-сыр тохтурӑт хуща ӑңхԯӑт, щит терапевтӑн вантԯайт, иса мәшӑт вантты тохтур хуща ӑңхԯӑт, щӑԯта па гинеколог, офтальмолог, отоларинголог, невролог, хирург па пєңк тохтур хуща ӑңхты пищ вәԯ, щи киньща па анализӑт вєрԯайт.

Мӯң путӑртсӯв Татьяна Васильевна Синько пиԯа, ԯӯв клинической лаборатория тохтур:

Татьяна Васильевна, муйсӑр анализӑт тӑм мәш ӑмӑԯтӑты хопн вєрты пищ вәԯ?

► Щит арсыр анализӑт, клинической, биохимической анализӑт вєрԯӯв. Мӯң ӑма пиԯтӑщман рәпитԯӯв лабораторной диагностика центр пиԯа. Лыв мӯңева ӑма нётԯӑт.

Муй араткєм хӑннєхә нын хущана юхтыйԯԯӑт?

► Тӑԯн 1500-кєм хӑннєхә мӯң хущева юхтыйԯԯӑт, щит клинической па биохимия анализ вєрты пӑта, ԯӯңӑн 3500-кєм хӑннєхә, оԯ мӑр ки вӑнтты, щит 5 щурӑс муй па 6 щурӑс хӑннєхә анализӑт мӯң вєрԯӯв.

Хӯв мӑр анализӑт вєрԯайт?

► Иса утӑт хӑтԯ мӑр вєрԯӯв, алаңая анализӑт тәсыйт ки, имухты рәпитты оԯңитԯӯв, хӑтԯ кӯтԯуп вӯша анализӑт вӑнтты вєрев щи етшӑԯ, тәх щос па тӑм киньща сырышӑк.

Мӯң вантсӯв, тохтурӑт вєра каркама тӑта рәпитԯӑт, па щира рәпитты ӑн рӑхԯ, тӯтӑң хопн и тӑхийн хӯв мӑр ӑнт омасԯ, еԯԯы мӑнты мосԯ, мәш ӑмӑԯтӑты пӑта юхтыйԯты мир ар.

Айкеԯӑт ӑкӑтты ёх тӯтӑң хоп хӯват ӑңхсӑт, иса тӑхетн хәԯы ӑнтәм, нампӑр ӑнтәм.

Хоп кәща хә Владимир Рожко хопԯ амтатьԯюман ванԯтӑԯԯэ, путӑртӑԯ, муй вӯрн тӑта лыв вәԯԯӑт, муй вӯрн рӯтьщӑԯӑт тохтурӑт па тӑм хопн рәпитты ёх. Лыв хуты вет тыԯӑщ мӑра тӑм хопӑт юрумн вәԯԯӑт. Теливизорӑң рӯтьщӑты хот йит, навӑртты-юнтты хот йит, пӑсанӑн юнтты утӑт тӑйԯӑт.

Юхтум ёх ԯєты-яньщты хота тәтьԯясыйт, ӑмиева ԯапӑтсайт, борщ няр вуй муй па майонез пиԯа, ая эвтум нюхи пюре пиԯа, компот вәс. Пӑсанӑн иса лук па пәращ вуй вәԯ.

Тӑмӑщ ай вошӑң мир ӑмӑԯтӑты хопӑт муй па машинайт кашӑң оԯ ӑмашӑк вєрԯайт. Щи оԯӑңӑн «Центр профессиональной патологии» ԯӑңкӑр тохтур хә Николай Ташланов путӑртӑс.

Ԯӯв эвӑԯтаԯа айкеԯӑт ӑкӑтты па хӑншты ёх уша вєрсӑт, мӑтты «Николай Пирогов» юкана еша вәԯ йиԯуп тӯтӑң хоп юхӑтԯ.

Ин ԯӯв Нижний Новгород хуща вєрԯа, щи хоп имухты нємӑсыя ёх ӑмӑԯтӑты хоп щира вєрԯа.

Путӑр хӑншӑс:
Пётр Молданов

Вуӆаң мевӆ посн мойӆӑсы

Россия президент Владимир Путин мўң мўв ёхӆўв государственной мевӆ посн мойӆӑсӆә.

Е. Д. Айпин

Тӑм ванӑн президент поступсы єтӑс. Щӑта хӑншман, законӑт пиӆа хўв мӑр така па каркама рәпитты пӑта мевӆ посн «Орден почёта» Ёмвош округ Дума кәщая нётты лӑңкӑр хә, увӑс ёх ассамблея кәща хә Еремей Айпин мойӆӑты.

Югра губернатор Наталья Комарова Еремей Айпина ишӑкты нєпек китӑс:

» Мўң Югра мўв ёхӆўв эвӑӆт государственной мевӆ посн – орден Почета мойӆумен пӑта ям ясӑң нӑңена китӆўв. Тӑӆаңа вәӆа, йиӆуп ям вєрӑт вєра, еӆӆы па каркама вәӆа.

Еремей Айпин 2002-мит оӆн окружной Дума кәщая нётты лӑңкӑр хәя питӑс. Ищи оӆн ӆўв увӑс ёх ассамблея кәщая йис. Щи киньща па Еремей Данилович хӑншты ёх союзн вәӆ. Ӆўв оӆӑң па кимӑт степень «За заслуги перед Отечеством» мевӆ посӑң, «За заслуги перед округом» мевӆ пос, «Заслуженный деятель культуры Ханты-Мансийского автономного округа» ишӑк нєпек тӑйӆ.

Хӑнты ясӑңа тулмащтӑс:
Пётр Айев

Павел Янчевич Айваседа 80 оӆа йис

Нижневартовской район вуӆаң хӑннєхә Павел Янчевич Айваседа вәщ тыӆӑщ 20-мит хӑтӆӑн 80 оӆа йис. Щит округев йис вєрӑт, шуши мирев культура, йис арӑт, моньщӑт тәса вәты хә.

Павел Янчевич вәӆупсэӆн арсыр ущхуль, ям, мосты па лавӑрт вєрӑт вәсӑт. Йис путӑр хўват ӆўв Сорт рәт ёх эвӑӆт вәӆ, щи рәт эвӑӆт путрӑт хӑншты ёх, кәща ёх йисӑт. Ӆўв ӆаль юпийн Аган мўвн сєма питӑс. Варьёган па Сәрханӆ вош интернатӆӑнӑн вәнӆтыӆӑс. Ёмвошн училищайн механизатор хуята йис. Щӑӆта армияя вўсы, нял оӆ мӑр Тихоокеанской флот хуща служитӑс.

Рәт мўвӆа кєрӆумаӆ юпийн яң мултас оӆ мӑр Павел Айваседа партийной тӑхи кәщая вәс, вой-хўӆ веӆпӑсӆӑты тӑхийн рәпитӑс. Щи тумпи ар оӆ Нижневартовской район хўваттыйн шуши мирӑта нётты тӑхийн кәщая вәс.

Сәрханӆ па Нижневартовской районӈӑн партия райком хущи рәпитӑс, Аган, Сәрханӆ район, Новоаганск, Нижневартовской район па Ёмвош округ совет депутата вәс.

Ӆўв Елизавета Даниловна имеӆ пиӆа вет няврєм єнмӑӆсӑңӑн, интӑм ӆывеӆа хиӆэт єнмӑӆты нётӆӑңӑн.

Ин вәнты Павел Янчевич рәт кәртӑн вәӆты арсыр ёмӑңхӑтӆӑта яңхийӆ, арсыр мирхотӑт вєрты нётӆ. Айӆат ёх пиӆа вәйтантыйӆ, ӆывеӆа йис моньщӑт, путрӑт путӑртӑӆ, ӆывты йис пурмӑсӑт, веӆпӑсӑт вєрты, йис юнтутӑтн юнтты вәнӆтӑӆ. Щит рәт мир вуӆаң хӑннєхә!

Яма па тәса ар оӆ рәпитмаӆ пӑта, шуши мирева ар унтас тўвмаӆ пӑта ӆўв ар пўш ишӑкты нєпекӑтн мойӆыйӆсы.

«Ветеран труда России» нєм тӑйӆ. 2021-мит оӆн Павел Айваседа ар оӆ мӑр рәт мир йис вәӆупсы, йис вєрӑт, рәт ясӑң, арӑт, моньщӑт яма лавӑӆмаӆ пӑта Юван Николаевич Шесталов нємпи вухӑң мойӆупсыйн катӆуптӑсы.

П.Я. Айваседа

Щи тумпи ӆўв нємӆ «Реестр нематериального культурного наследия народов Ханты-Мансийского автономного округа» тӑхийн хӑншман вәӆ.

Мўң Павел Янчевича сєма питум хӑтӆӑӆ пӑта ям вўща ясӑңӑн китӆэв! Ӆӑңхаӆўв, ӆәӆн ӆўв ищиты ар оӆ мӑр уяңа-пищӑңа, яма, каркама ат вәс! Тӑӆаң ёш, тӑӆаң кўр! Ар амӑт, ар йиӆуп вєр, уй ат вантӑӆ!

Хӑнты ясӑңа тулмащтӑс:
Надежда Рагимова

«Семья года» кӑсупсыйн нух питсӑӈӑн

Андрей па Татьяна Ерныховӈӑн Нуви сӑӈхум район Касум вош эвӑԓт Россия ԓуват вәԓты «Семья года - 2021» кӑсты тӑхийн, «Золотая семья России» номинацияйн нух питсӑӈӑн.

Татьяна па Андрей Ерныховӈӑн. В. Узель вєрум хур

Щи вєр организационной комитет заседания пурайн уша йис.

Ерныховӈӑн 1968-мит оԓн яха мӑнсӑӈӑн. Тӑм кӑтӈӑн йис хӑнты вәԓупсыйн єнумсӑӈӑн, ӑӈкеӈӑԓ-ащеӈӑԓ вӯԓы тӑйсӑт, веԓпӑсԓӑсӑт.

Андрей Александрович ԓапӑт класс етшумаԓ юпийн Пуԓӈавӑт воша зооветтехникума еԓԓы вәнԓтыйԓты мӑнӑс, Татьяна Филипповна ӑшкола юпийн Касумн вухсар тӑйты тӑхийн рәпитты питӑс.

1991-мит оԓн пенсия ёша павтум юпийн Андрей Александрович Касумн йис пурмӑсӑт шавиты тӑхи вєрӑс, сыр-сыр йис пурмӑсӑт щив ӑктӑс. Щи вєрԓ етшум юпийн ԓӯв имеԓ пиԓа хӑнты йис вәԓупсыя питсӑӈӑн, вӯԓы тӑйԓӑӈӑн, хӯԓ веԓԓӑӈӑн, воньщумут ӑкӑтԓӑӈӑн. 2010-мит оԓ вӯш эвӑԓт Андрей Александрович пӯпи хотн ариты питӑс, тӑм хӑтԓ Касум мӯвн ԓӯв мєт арӑӈ хә.

Андрей Александрович па Татьяна Филипповна яха 50 оԓ киньща ар оԓ вәԓԓӑӈӑн. Вет нѧврєм єнмӑԓсӑӈӑн, нивԓ хиԓы тӑйԓӑӈӑн.

Лупты мосԓ, тӑмӑщ Россия ԓуват «Семья года» кӑсупсы 2016-мит оԓ вӯш эвӑԓт вєрты оԓӈитса па ин кӑшӑӈ оԓ вєрԓа.

Вет оԓ мӑнӑс, мӯӈ Югра мӯвевн 22 семья тӑм тӑхетн нух питыйԓсӑт. 2016-мит оԓн «Ар няврємӑӈ семья» кӑсупсы тӑхийн Переясловӑт хотӑӈ ёх нух питсӑт, ԓыв Ёмвош эвӑԓт. 2017-мит оԓн «Ай вошн вәԓты семья» Сенгеповӑт Лянтор вош Сәрханԓ район эвӑԓт кӑсупсыйн нух питсӑт. 2018-мит оԓн Ёмвошн вәԓты Ивановӑт «Семья – йис вєр шавиты тӑхи» кӑсупсыйн нух питсӑт. 2019-мит оԓн Варьёган Нижневартовской район хуща вәԓты Казамкинӑт «Ай вошн вәԓты семья» кӑсупсыйн нух питсӑт. 2020-мит оԓн «Йиԓпа тывум семья» кӑсупсыйн Мякишевӑт нух питсӑт, ԓыв Нефтеюганск вош эвӑԓт вәԓԓӑт.

Хӑнты ясӑӈа тулмащтӑс:
Пётр Айев

«Мань Ускве» нємуп нѧврємӑӈ кәртӑн

Ԓӯӈ тәрумн няврємӑт вәнԓтыйԓты тӑхиԓаԓ эвӑԓт рӯтьщӑԓӑт, рәт мирԓаԓ пиԓа вәйтантыйԓԓӑт па няврємӑт пӑта вєрум кәртӑтн сыр-сыр вєрӑт вєрԓӑт.

Сӯмӑтвош район хуща «Мань Ускве» нємуп кәртӑн хәԓум пӯш няврємӑт ӑкӑтԓайт. Мєт оԓӑӈ щит вәщ тыԓӑщн оԓӑӈ хӑтԓӑн «Вєрӑӈ ёх» сменая тыв юхӑтсӑт, тӑта няврємӑт ёнтӑсԓӑт, шӯкщӑԓӑт, нюхрантԓӑт. Ԓыв вухаԓь ёх йис пурмӑсӑт тунты, юх, ԓӯвӑт эвӑԓт вєрԓӑт.

Вәщ тыԓӑщн 12-мит хӑтԓӑн па смена оԓӈитса, нємԓ «Нёԓ ариты йис». Няврємӑт тарнӑӈ йис вәԓупсы щира юнтсӑт, юнтман мой пӑнта ԓоԓьсӑт «Вухаԓь ёх хурасӑӈ нєӈие мой пӑнт». Тӑм тарнӑӈ юнтты хӑр вєрты пӑта лэщӑтыйԓты мєт оԓӑӈ сменайн питсӑт – щит йиԓуп ԓәмӑтьԓяты сух ёнтсӑт, тӑюм сухԓаԓ лэщӑтсӑт.

Пухӑта ԓӑхӑрԓаԓ ӑма вантты, картӑӈ сэвԓаԓ лэщӑтты мосԓ. Юнтты щирӑԓн мӑта пух картӑӈ сэвӑԓ вәтшӑс, щи хәен еԓԓы ӑн юнтӑԓ. Эвет хурамӑӈ ёрнасӑт, ухшамӑт ёнтсӑт, ищи картӑӈ сэвԓаԓ лэщӑтсӑт.

Вәщ тыԓӑщн 23-мит хӑтԓӑн «Кев» смена оԓӈитса. Няврємӑт вән хӑннєхәйт пиԓа Кев мӯва нух мӑнсӑт. Щи мӑнты пӑнт сыры ӑмиева вєр вәтаӈ ёхн вантԓа, тӑԓаӈ оԓ мӑр Кев мӯва мӑнты пӑта лэщӑтыйԓԓӑт. Няврємӑт ӑма вәԓэԓ, Кев мӯвн ӑӈхты – щит ԓавӑрт вєр, ԓывеԓа кашӑӈ мосты щӯӈк оԓӑӈӑн нәмӑсты мосԓ, муԓтас ут па пӑнӑн вӯты ӑн рӑхԓ, щирн пурмӑсэн ԓавӑрта йиԓ, шәшты кӯртӑсԓӑн. Кев мӯв хӯват нух шәшты вєра ԓавӑрт, щит хӯты ԓапӑт хӑтԓ мӑр хӑр тӑхийн хоԓты мосԓ па тӑԓаӈ хӑтԓ мӑр еԓԓы шәшты.

Тӑм «Мань ускве» няврєм кәрт кәща нє Любовь Павловна Стаканова ясӑӈ щирн, тӑм атум мәш оԓӑтн няврємӑт ӑктӑщийԓты тӑхийн сыр-сыр тохтурӑт кӑншум вєрӑт тәса лэщӑтман вәԓԓӑт, няврємӑт ӑмиева вантман тӑйԓайт, атум мәш эвӑԓт сайԓӑтӑты пӑта муй мосԓ, иса ут пӑнӑн тӑйԓӑт.

Муй вӯрн еԓԓы тӑм няврємӑӈ кәрт вәԓты питԓ, ԓӯӈтаты «Хӑнты Манси Мир» интернет-издание хуща па мир группаятн **vk.com, ok.ru, facebook.com, instagram.com, t.me.**

Галина Кондина
хӑншум айкеԓ
хӑнты ясӑӈа тулмащтӑс:
Пётр Молданов

Тунты эвăл̦т воньщуп па хинт ёнтл̦ŭв

Катра пурайн хăнтэт мосты пурмăсăт л̦апкайн хəн л̦əтыйл̦сăт, щит л̦ыв ёнтсăт па вєрсăт. Ар щимăщ пурмăс л̦ыв тунты эвăл̦т вєрăнтыйл̦сăт. Кашăӊ хотн хинтăт, воньщупăт, йиӊл̦ăт, анăт вəсăт.

Н.Г. Пичерская. В. Ирган китум хурăт

Тăм йисн айл̦ат ёх щи вєр ăн вəл̦эл̦, айкємн тăм вєр вəтшăты питсэв. Щи пăта нємасыя ванл̦тупсэт вєрăнтты, йис пурмăсăт вєрты вəнл̦тыйл̦ты па айл̦ат хуятăт вəнл̦тăты мосл̦. Л̦əл̦н мўӊ шуши мир йис вєрл̦ŭв ат хăщсăт па нюврємл̦ŭвн, хил̦ыл̦ŭвн ат вəсыйт.

Щи пăта Нуви сăӊхум районăн Ваньщавăт кəртăн мўӊ имет пил̦а хинт па воньщуп ёнтты нумăс вєрсŭв.

Ешавəл̦ воньщумут ăкăтты пура щи юхăтл̦. Щимăщ хинтăн воньщумут хўв мăр шавиман тăйты рăхл̦. Хинт па воньщуп ёнтты шєӊк əмăщ, щи вєра нюврємăт ищи вəнл̦тыйл̦ты вєритл̦ăт.

Вəщ тыл̦ăщ ол̦ӊитум хăтл̦ăтн кўлупн ăктăщсŭв. Щив вєрăнтты нєӊăт Нелли Григорьевна Пичёрская, Юлия Петровна Гындышева, Вера Никитична Тимиргалеева па айл̦ат нє Татьяна Андреевна Молданова юхăтсăт.

Мўӊ тунты лыпăт єнумты тыл̦ăщн ăкăтсŭв, щи пăта л̦ŭв нуви хăруп, хăнши такл̦ы ёнтты рăхл̦. Тəнял̦ сўс ищи вəнта тунты ăкăтты яӊхсŭв, щи тунтыйн хăнши яма тывл̦.

Ин имил̦ŭва тăм вєр щи мурта сăма рăхăс, л̦ыв хинт па воньщуп ёнтум тумпийн тунты эвăл̦т па арсыр хурамăӊ пурмăсăт вєрсăт. Ин ăнтə тəп л̦ывел̦а, нюврємл̦ал̦а па хил̦ыл̦ал̦а ищи мойл̦упсэт тывсăт.

Ин мўӊ сўс пура л̦авăл̦ты питл̦ŭв, л̦əл̦н вəнта тунты ăкăтты мăнты. Əхăт па щи хурамăӊ пурмăсăт вєрты питл̦ŭв па нюврємл̦ŭв тăм əмăщ вєра вəнл̦тăты.

Ю.П. Гындышева

В.Н. Тимиргалеева

Хинтăт па воньщупăт ещăсăт

Валентина Ирган
китум нєпек щирн хăнты ясăӊăн хăншăс:
Надежда Вах

Няврєм онтупн уӆ. «Торум Маа» тӑхи хур

Л.К. Зубакина (Гришкина). Н. Вах вєрум хур

Муй щирн пушхиет онтупн єнмӑӆсыйт

Вәщ тыӆӑщ 20-мит хӑтӆӑн Ёмвошн «Торум Маа» тӑхийн «Няврємӑт юнтупсэт па онтупӑт» әмӑщ ванӆтупсы вәс. Щӑта 30 оӆ мӑр ӑктум, семинарӑт пурайн вєрум онтупӑт ванӆтӑсыйт.

Музейн рәпитты нє Ирина Ксенофонтова путӑртӑс, хуты ӆыв тӑм ванӆтупсыя иса округевн вәӆты увӑс па хӑтӆ єтты пєлӑк хӑнтэт, вухаӆят онтупӑт вантты пӑта пунсӑт. Ӆўв арсыр онтупӑт оӆӑңӑн путӑртӑс. Мєт оӆӑң онтуп, хуӆта веӆщи сєма питум пушӑх пунӆы, ŏхӑт вәнта тәӆы па ю̆ха эхӑтӆы.

Няврєма па кӑт онтуп ёнтӆа: хӑтӆ мӑр тӑйты па етн онтупӈӑн. Эвета юнтты пӑта ищи ай онтупӑт ёнтсыйт, ӆыв щиты арсыр мосты вєрӑта вәнӆтыйӆсӑт.

Увӑс тӑхийн па хӑтӆ єтты пєлӑкн вәӆты хӑнтэт онтупӆаӆ арсыр щирн ёнтсӑт. Хӑтӆ єтты пєлӑкн няврєм хӑтӆ мӑр тӑйты онтупӑт ю̆х эвӑӆт вєрсыйт, атӑӆн уӆты онтупӑт па тунты эвӑӆт вєрман вәсӑт. Ю̆хӑң онтуп икийн вєрсы, тунтӑң ут — имийн. Увӑс пєлӑк хӑнтэт тунты эвӑӆт онтупӑт вєрсӑт. Онтупӑт нємасыя щирн хурамтсыйт, ӆәӆн няврєм тӑӆаңа ат вәс па я̆ма ат уӆӑс.

Ванӆтупсыйн хинт хурасуп онтуп вантсўв, тәп кўтӆупн вўс эвӑтман вәӆ. Щи вўса няврєм омсыйӆсы, мосты сухӆаӆ пуныйӆсыйт па ӑңкеӆн шӑнш пєлка йирыйӆсы. Вәнт хўват шәшман щимӑщ онтупн няврєм аӆты кєн вәс. Иса онтупа сорум ванши муй па ваӆьщам, єӆты пўнӑң сух пуныйӆсы.

Ванӆтупсыйн Нуви сӑңхум район Тўкъякӑң кәрт эвӑӆт Гришкинӑт хоттєӆ ёх тӑюм хәӆум онтуп вәс. Гришкинӑт рәт ёх эвӑӆт вәӆты вәнӆат ими Людмила Каллистратовна Зубакина щи онтупӑт оӆӑңӑн путӑртӑс. Ащеӆ 1928-мит оӆн сєма питӑс па ӆўв уӆум онтупӆ ищи ванӆтӑсы. Людмила Каллистратовна уӆум онтупӑӆн апщиӆаӆ єнумсӑт, няврємӆаӆ, хиӆыӆаӆ ищи щив уӆтыйӆсӑӆэ, ŏхӑт хиӆнєӆаӆн юнтман тӑйсы. Ӆўв лупас:

Тӑм онтупӑт аңкаңкємн ёнтсыйт. Ащєм уӆум онтуп ёнтӑс, мӑнєма ищи ёнтыӆӑс, апщиӆам онтупн єнумсӑт. Нәмӆєм, сорум турн ӑкӑтты па онтупа пунты пӑта мин ӆўв пиӆэӆа нәрума я̆ңхсумн. Щӑӆта онтупа кеӆ йирийӆсы па ӑңки щи кеӆ кўра йирӆӑӆэ па муӆты вєрӆ. Няврєм хән хоӆӆӑты питӆ, ӑңкеӆн щи кеӆ хўват тәйӈӑӆӆы.

А.М. Тебетев хӑншум хур

Ищиты ванӆтупсыйн арсыр ут эвӑӆт вєрум няврєм юнтутӑт ванӆтӑсыйт. Катра пурайн ӆапка юнтут ӑнтәм вәс, щи пӑта хӑнтэт арсыр ут эвӑӆт щит вєрсӑт.

Хурӑт оӆюпн хӑншты хӑнты хә Митрофан Алексеевич Тебетев хӑншум хурӆаӆн ищи хӑнты онтупӑт шиваӆӑты рӑхӆ.

Пурмӑсӑт шавиты па ванӆтӑты «Торум Маа» тӑхийн кашӑң оӆ вєрӑнтты ёх онтупӑт ёнтты пӑта я̆ха ӑктыйӆӆыйт. Щит мосӆ, ӆәӆн тӑм вєр аӆ юрємӑсы па еӆӆы ат тәсы.

Путӑр хӑншӑс:
Надежда Ильина

Няврємӑт я̆ма рўтьщӑԓӑт

Иса 1999-мит оԓ вўш эвӑԓт Ԓорвош районӑн Ямал мўвн Хӑнты-Муши йис кәртые хуща этнографической парк-музей пўншсы. Щи киньща щӑта вәԓты хӑнтэтн ԓўв нємасыя Хӑнты-Муши нємн ю̆кантсы. Вантэ, ԓўв пўңԓӑԓн иса катра пурайт эвӑԓт вой-хўԓ веԓпӑс тащӑң тӑхет вәсӑт.

Щи тумпийн ай кәртые ԓєпн йис вўшӑт эвӑԓт тарум ищки тӑԓ хӑтԓӑтн иса иԓ ӑн потты ԓор вәԓ, хута Ай Ас хӑԓты пурайн хӑнты ёхԓўв ԓыԓӑң хўԓӑт кашӑң пўш ԓєтут арат мущатыйԓсӑт па щи унтасн ԓыв щимӑщ тӑхеԓ «мушия» тәса нємӑтсӑт. Ә̆хӑт щи тӑхийн парк-музей я̆мсыева ԓэщӑтсы, хӑнтэт «Вурңа хӑтԓ», «Ԓўң кўтуп хӑтԓ», сыр-сыр ёмӑң-хӑтԓӑт щи йис кәртӑн пориԓӑԓӑт. Иса 2007-мит оԓ вўш эвӑԓт «Хӑнты-Муши» нємуп парк-музей хуща арсыр мир хӑннєхуятӑт пӑта әмӑщ ванԓтупсэт ԓэщӑтты питсыйт. Щив па мойԓӑты юхтыйԓты хә ёх па нєңӑт вєритсӑт я̆ма уша вєрты, муйсӑр вой-хўԓ веԓпӑсӑт унтасн хӑнтэт вәсӑт-хоԓсӑт, муй хурасуп хотӑт омӑссӑт, муйсӑр ԓәңхӑта ԓыв иса євӑԓтсӑт па хуты ԓывеԓа пойкщӑсӑт.

Тӑм йисн Хӑнты-Муши кәртӑн Ԓорвош район кәщайт нємасыя айԓат пухӑт па эвет ԓўң мӑр рўтьщӑты тӑхи пўншсӑт, «Нохрӑң пәкӑр» нємн щит аԓьщӑсӑт. Щи тӑхеԓ иса вәщ тыԓӑщ оԓӑңмит хӑтԓӑт вўш эвӑԓт рәпитты пиньщӑс. Тӑԓаң 10 хӑтԓ няврємӑт юрн хотӑтн вәԓԓӑт, хӑнты мир вәԓупсы щирӑта, сыр-сыр вой-хўԓ веԓпӑс вєрӑта па ёш рәпатайта вән хӑннєхуятӑтн я̆мсыева вәнԓтӑԓыйт.

Муши вошн Ԓорвош районӑн вәԓман, ма ԓыв рўтьщӑты тӑхеԓн вәԓты Алла Конева (Пугурчина) пиԓа вәйтантыйԓсум па иса ар вєр вәнԓтӑты нєңеԓ эвӑԓт уша павӑтсум па иньщӑссум.

Алла Васильевна, нӑң вәԓупсы оԓңенӑн еша мӑтты айкеԓ путӑрта?

▶ Ма ин тӑм «Нохрӑң пәкӑр» нємӑң ай няврємӑт ԓўң мӑр рўтьщӑты тӑхийн Хӑнты-Муши йис кәртӑн «Муши» нємуп парк-музей тӑхийн арсыр ванԓтупсэт ԓэщӑтты нєңа рәпитԓум. Ма – тӑм увӑс мўвӑң нє. Овкәртӑн Щаня юханӑн сєма питсум. Ӑңкєм-ащєм вәԓупсэԓ хўватн вўԓы тащӑтн я̆ңхсӑңӑн па рәпитсӑңӑн, мўң ищи иса айтєԓн пӑнӑн тәтьԓясыюв. Ә̆хӑт Овкәрт вош кўтуп ӑшколайн вәнԓтыйԓсум. Щи вєр ю̆пийн Тәпӑԓ вошн Д.И. Менделеев нємуп социально-педагогической академия педагог-психолог щирн етшуптӑсум.

Мӑта оԓ вўш эвӑԓт нӑң «Муши» нємуп этнографической парк-музей хуща рәпитты питсӑн па сыр-сыр ванԓтупсэт тӑта ԓэщӑтты вўянтсӑн?

▶ Ма иса 2012-мит оԓ вўш эвӑԓттӑм хӑнты парк-музей хуща я̆м рәпата вєр мущатсум. Па ин тӑм юхи хӑщум оԓӑтн тыв юхтыйԓты сыр-сыр мирӑт пӑта тәс па хурасӑң ванԓтупсэт хӑнты ёхԓам вәԓупсы вєрӑт муй щирӑт оԓӑңӑн ԓэщӑтԓум. Тӑм ԓўңӑн коронавирус мәш вєр унтасн тыв юхтыйԓты хӑннєхә шєңк шимԓ. Щи пӑта ма тӑта ԓўң мӑр рўтьщӑты «Нохрӑң пәкӑр» ай

А.В. Конева (Пугурчина). В. Енов вєрум хур

пухӑт па эвет пиԓа вулкємӑԓум.

Этнографической лагерь хуща 10 хӑтԓ мӑрн тӑм пўш Муши вошӑң няврємӑт тәп рўтьщӑсӑт. Вантэ, вевтам мәш вєр тывеԓттухеԓт я̆ңхты щирн арсыр тӑхет эвӑԓт тыв пухӑт па эвет ӑкӑтты ищипа ӑн єсӑԓԓыюв.

Тӑта мўң хӑнты мир вой-хўԓ веԓпӑс вєрӑта па ёш рәпатайта няврємӑт вәнԓтӑԓԓўв. Хә ёх пухӑт пиԓа хоԓпӑт омӑсԓӑт, хўԓ веԓпӑсԓӑԓӑт па арсыр хурамӑң пурмӑсӑт ю̆х эвӑԓт тәса нюхӑрԓӑт. Эвет мўң пиԓэва иса тунты эвӑԓт арсыр анӑт-сәнӑт вєрԓӑт, щӑшкан, нәй, пўнӑң сух пиԓа ёнтӑсты я̆ма ԓывеԓ па вәнԓтӑԓԓўв. Айԓат хуятӑта хўԓ ваньщты па сыр-сыр ԓєтутӑт кавӑртты щирӑт ванԓтӑԓўв, ԓәԓн ԓыв еԓԓы вәԓупсы щиреԓн щи вєрӑт тәса ат вєрсӑт. Щӑԓта няврємӑт нємасыя арсыр увӑс ёх кӑсупсэта хущԓўв, щит щимӑщ утӑт: ә̆хӑԓ эвӑԓт нёԓӑт поса єсӑԓԓўв па кўсы лакӑт юврая ю̆вум ю̆х тӑя ёвӑԓԓўв, щоԓн ия-ха юнтԓўв. Вўԓы тащӑтн вәԓум хә ёх вәнԓтӑԓӑт ай пухӑт муй эвет тынщӑң тәса вўԓы оңтӑта вущкӑты па ә̆хӑԓ шәпи ар пўш навӑрмӑты. Вантэ, вән вошӑтн єнумты няврємӑта иса кашӑң ай муй вән вєр хӑнты вәԓупсы оԓӑңӑн шєңк әмӑщ уша павӑтты.

Ма па ванԓтупсэт «Муши» нємуп парк-музей хўватн ай пухӑт па эвет пӑта ԓэщӑтԓум. Няврємӑта, ма нәмӑсты щирємн, әмӑщ хәԓӑнтты, муй щирн катра хӑнтэт хўԓ веԓпӑсԓӑсӑт, муйсӑр хўԓӑт тӑм Ай Асн вәԓԓӑт. Мӑта хўԓ няртєԓн юхи ԓєты рӑхԓ, мӑта ут тәп кавӑртты мосԓ. Ма щирємн, тӑмӑщ рўтьщӑты тӑхи ԓўң тыԓщӑт мӑр шєңк вән унтас няврємӑта тәԓ.

Путӑр хӑншӑс:
Владимир Енов

Вәйтантупсыя юхтум имет

Кєпӑл тӑнӑӆӑт

Вухаӆь имет вәӆупсы

Вухаӆь ими – щит тәс вєртутӑӊ, хотӆ ӑма тӑйты нє, сӑмӑӊ ӑӊки па ими. Ими вәӆупсыйн арсыр щирӑт вәӆӆяӆӑт, муй рӑхӆ вєрты, муй ӑн рӑхӆ, муй щирн вәӆты мосӆ, щи вєрӑта ӆўв эвиӆаӆ, хиӆнєӆаӆ вәнӆтӑсӆэ па щиты ӆыв вәсӑт. Тӑмхӑтӆ айӆат эвет ӑн ӆӑӊхаӆӑт шєӊк вән хуятӑт хәӆӑнтты, ӆыв щирӆаӆн вәӆӆӑт. Па, ӆәӆн эвет ӑм нєӊӑта па имета ат йисӑт, ёнтӑсты па вєрӑнтты вєр щирн ӆывеӆ єнмӑӆты мосӆ.

Тӑм оӆ вәщ тыӆӑщ 9-12-мит хӑтӆӑтн Сўмӑтвош районӑн Ясунт кәртӑн няврємӑт рўтьщӑты «Мань Ускве» тӑхийн ӆапӑтмит пўш «Кочующая школа» вєр ӆэщӑтыйӆсы. Хута ӑктӑщум имет па айӆат эвет шўкщӑсӑт, вўӆы сух эвӑӆт арсыр әмӑщ пурмӑсӑт вєрсӑт па ёнтсӑт. Па тӑм йис атум мәш пурайн шўкщӑты вєр кӑт щира ӆэщӑтсы. Щит оӆӑӊ пўш вәнӆат имет ӑктӑщийӆсӑт, кимит пурайн – айӆат эвет.

Тӑм оӆ шәп мӑр Саранпауль, Ӆэв, Хулимсунт кәртӑӊ нєӊӑт вухаӆь тўтщаӊ хирӑт ёнтсӑт. Вєр етшуптум артӑн уша вєрсӑт, хуты ӆыв ёнтум утӆаӆн па кӑт хир ӑн тӑрумӆ.

Щит «тучаӊ сӯнт хӯрыг», хӑнты ясӑӊӑн ки лупты тўтщӑӊ хир ов хущи вәӆты ай хирие па хә акань, мӑта ут пеши сух эвӑӆт ёнтӆы. Тӑм ай хирие тўтщаӊ хирн тӑйсы, щӑта арсыр ёнтӑсты щўӊкӑт, щӑшкан, нәй, вой сух шәпиет, сӑкӑт тӑйсыйт. Муй ёнтӑсты вєр эвӑӆт хӑщӆ, иса щив пунсы.

Иса вәйтантупсыя 18-кєм хуят юхтыӆӑс. Кашӑӊ нє ӆувеӆа тўтщаӊ хир ёнтӑс. Оӆӊӑӆн имет вет хӑтӆ мӑр вўӆы сухӑт йиӊкӑн ӆустӑсӆаӆ па хӑтӆ мӑр сорӑӆсӑӆаӆ. Щӑӆта ётлупщийн ӑмсыева пўнӆаӆ нух вўсӆаӆ, щӑӆта тӑнӆсӑӆаӆ.

Кашӑӊ нє ӆўвеӆа мосты хурамн ёнтум хирӆ хурамтсӑӆэ.

Щи юпийн акань вєрты пӑта нёпӆўв сух ӆэщӑтсӑт па хӑтӆ мӑр хә аканят ёнтсӑт. Тӑмӑщ акань ищи тўтщаӊ хир ӆыпийн тӑйты мосӆ.

Ас-угорской институтн рәпитты исторической наукайт кандидат нє Светлана Попова «Духовный мир мансийской женщины» хӑншум путӑр па па нумсӑӊ нєпекӑт ӆўӊӑтсыйт.

Ә̆хӑт тӑм ӑшкола пурайн тывум вєрӑт няврємӑт пиӆа ӆэщӑтсыйт. Ӆыв «Мань Ускве» тӑхийн вәщ тыӆӑщ 12-19-мит хӑтӆӑтн рўтьщӑсӑт. Айӆат ёх пиӆа вухаӆь мой оӆӑӊӑн путӑртсы па итәх мой вєрӑт ӆэщӑтыйӆсыйт.

Имет ёнтӑсӆӑт

Эвет ухшамӑт ёнтсӑт, картӑӊ сэвӑт вєрсӑт, вәнӆтыйӆсӑт, муй щирн щитӑт тӑйты рӑхӆ. Ӆыв арсыр лыптӑт па ваншет пиӆа шай кавӑртсӑт, ай кәрн нянь вєрсӑт, ёнтӑссӑт, арӑт вәнӆтӑсӑт. Ӆыв иса вәнӆат ёхн вәнӆтӑсыйт, хутыса тўӊщирӑӊа па мосты щирн кашӑӊ вєр вєрты. Муй айӆат эвия рӑхӆ вєрты, муй ӑн рӑхӆ.

Вән пәмащипа ясӑӊ Елена па Геннадий Тимченко фонд хуятӑта Тюмень вош эвӑӆт ӆӑӊхаӆўв лупты. Ӆыв мўӊева ӑм нётупсы вєрсӑт.

Евгения Вьюткина
хӑншум путӑр
хӑнты ясӑӊа тулмащтӑс:
Надежда Вах

Няврємӑт 10 щурӑс шойт вухн сухуптӑԓыйт

Россия мўв хон ики В. Путин поступсы щирн Пенсионной фонд тӑхи эвӑԓт вәнԓтыйԓты няврємӑт тӑйты хоттєԓ ёх 10 щурӑс шойт вухн сухуптӑты питԓыйт. Щи пӑта вохты нєпек Госуслуги тӑхи мухты китты рӑхԓ.

Ӑмкєм арат хоттєԓ ёх Госуслуги тӑхи мухты пищмайн китсыйт. Лывеԓа тәп мосԓ вантты, тўңщирӑңа муй ӑнтә нєпекӑт хӑншман вәԓԓӑт па юхлы Пенсионной фонда щи пищма китты.

Тӑм нётупсы вух 6-18 тӑԓ ԓуват няврємӑт тӑйты хоттєԓ ёха мӑԓы. Па мосԓ, ләԓн няврєм лыпӑт хойты тыԓӑщ олӑңмит хӑтԓ вәнты 6 тӑԓа ат йис па вәщ тыԓӑщ 3-мит хӑтԓ юпийн – 18 тӑԓа. Ищиты щимӑщ нётупсы вухӑтн кӑши мәш тӑйты айԓат хуятӑт сухуптӑԓыйт па ләԓн лыв 18-23-миттӑԓа ат йисӑт па хуԓна вәнԓтыйԓԓӑт.

Ӑңкет-ащет тумпи шәкащты няврєм єнмӑԓты вўюм хуятӑт ищи щимӑщ вухн сухуптӑԓыйт.

Вохты нєпек Ас потты тыԓӑщ олӑңмит хӑтԓ вәнты хӑншты мосԓ. Щи юпийн вет хӑтԓ мӑр щит нух вантты па артаԓӑты питԓы. Иса ки нєпекӑт ӑма хӑншман вәԓԓӑт, хәԓум хӑтԓ мӑр, тәп вәйт ԓор тыԓӑщ 2-мит хӑтԓ юпийн, вухӑт счёт тӑхия пунԓыйт.

Муԓты хоттєԓ ёха щимӑщ вухӑт вўты ӑн рӑхԓ ки, щи олӑңӑн ищи нєпек китԓы.

Тәп заявления нєпекн нын лицевой счёт номерн хӑншаты. Вухӑң картайн номер хӑншты ӑн мосԓ. Па щи лицевой счёт номер тәп ӑңкийн муй па ащийн ат тӑйԓы. Па рәт ёх номер щив хӑншты ӑн рӑхԓ.

Валентина Узель айкеԓ
хӑнты ясӑңа тулмащтӑс:
Надежда Ильина

Тухԓӑң хопӑт ԓатты тӑхийн рәпитԓ

Тӑта мосванӑн Сўмӑтвош эвӑԓт тәс айкеԓ юхтӑс, хуты айԓат хә тухԓӑң хопӑт ԓатты тӑхийн рәпитԓ. Щит Роман Викторович Ананьев, ԓўв кӑт финно-угорской мирӑн кўтн ай тӑхет потты тыԓӑщ 20-мит хӑтӑԓн 1989-мит олн Сўмӑтвошн тӑм нуви тәрум илпия юхтӑс па иса айтєԓн щӑта вәс па єнмӑс.

Ма щирємн, мосԓ лупты, хуты ԓўв йис пурайт вўш эвӑԓт Вынгилевӑт вухаԓь мирӑта ԓўңтӑсты хӑннєхуятӑт эвӑԓт вәԓ. Лыв опращ ёхԓаԓ тӑм увӑс мўвева хўвн юхӑтсӑт па Вынгилевӑт нємуп кәртәԓ тӑта лэщӑтсӑт.

Тӑм айԓат хәев ӑңкеԓ, Ирина Константиновна Вынгилева, вухаԓь ими, ащеԓ па Виктор Евстафьевич Ананьев – щит мари мир хә.

Лын Роман пухӑн иса 1997-мит оԓ вўш эвӑԓт Сўмӑтвош кўтуп ӑшколая вәнԓтыйԓты ӑңхӑс. Ӑшкола етшуптумаԓ вєр юпийн Россия хон пєлӑк мўвӑԓ ԓаваԓты ӑңхӑс. Лўв Волгоград вән вошн разведка батальон тӑхи хуща иса 2008-мит оԓ вўш эвӑԓт па 2009-мит оԓ вәнта служитӑс.

Итәх армияйн вәԓум айԓат ёх щи вєрәԓ ӑмсыева етшуптумеԓ юпийн имухты рәпата лывеԓа мущатԓӑт. Роман па шеңк мосты па сӑмӑң вєр ԓўвеԓа Сўмӑтвошн вәйтӑс па 2009-мит оԓ вўш эвӑԓт «Ютэйр» нємуп авиакомпания тӑхийн авиационной безопасность артаԓӑты хӑннєхә щирн рәпитты питӑс.

Арсыр вєрӑт тәса лэщӑтты пӑта ищипа еԓԓы вәнԓтыйԓты кашӑң хуята мосԓ. Щи пӑта Роман заочной щирн Тюмень вошӑң университетн иса 2011-мит оԓ вўш эвӑԓт па 2017-мит оԓ вәнты ӑмсыева «таможенное дело» щирн вәнԓтыԓӑс па иса сәма питум рәт мўвӑԓн рәпитӑс. Ин ԓўв Сўмӑтвош филиалн АО «Сәрханд аэропорт» хуща тывеԓттухеԓт ӑңхты хӑннєхуятӑт па лыв тәтьԓяты пурмӑсԓаԓ вантмӑн па артаԓуман тӑйԓ.

Тухԓӑң хопӑт мӑнты пурайн Роман арсыр хәйт па нєңӑт пиԓа рәпитԓ.

Р.В. Ананьев хоттєԓ ёхԓаԓ пиԓа

Юхи хӑщум щосн рӑхԓ лупты, хуты сыр-сыр оса вєрӑт тӑм хәев ищиты лэщӑтԓ. Щиты ван хӑтлуп тыԓӑщн 2020-мит олн ԓўв айԓат ёх «Югра мўвев лыԓңуптӑты» тӑхи кәщая Сўмӑтвош районӑн павӑтсы.

Кашӑң вєр хуща тӑм вухаԓь хәев хоттєԓ ёхԓаԓн иса кашӑң пўш нётԓы.

Любовь Вынгилева
китум айкеԓ
хӑнты ясӑңа тулмащтӑс:
Владимир Носкин

Анными

А.К. Салтыкова

Карина Кантерова хӑншум хур, Русскинская кәрт

Анна имаев хотӆ иса пурайн сыстам, щикўш хотхӑреӆ ванкўтӆы ӑн ӆюхӑтсӑӆэ. Ӆўңӑн хотхӑри ванкўтӆы ӆюхӑтты щир ӑнтәм, щи тумпи ар вєр вәӆ. Анными пурмӑсӆаӆ, анӆаӆ, ӆәмӑтсухӆаӆ ӑма пунман тӑйсӑӆэ, ӆэваса хән вущкӑсӆэ. Сухӆаӆ вўсӑңа ки йисӑт, юӆупн юӆсӑӆэ. Щи оӆӑтн юӆупты пӑта нємхуят ӑн нӑхӑс. Кашӑң хоттєӆ ёх хущи имет ӆәмӑтсуха юӆупты ёнтсӑт. Мєт ӑма вантман сопекӆаӆ тӑйсӑӆэ, щи пураятн ӆапкайн ӆәмӑтсух па сопек ӆэваса ӑн тынысы. Сопекӆаӆ ӑмсыева ӆюхӑтсӑӆэ, хопӆ эвӑӆт вўты шәшман ваншия мәңхсӑӆэ. Щӑӆта ӆєпӑң ов еӆпийн иӆ омӑсӆ па сопекӆаӆ хуӆт єңхӆӑӆэ, сопек ӆыпия ӆуңум турнӑт, тӑпрӑт эвӑӆт нух пӑркӑтӆӑӆэ. Щи юпийн ӆєпӑңа сорӑӆты пунӆӑӆэ. Хошум етнӑтн ким тўтьюх пая пуныйӆсӑӆэ, ёлах пурайн па юӆн кәр әхтыйн сорсӑт. Иӆ уӆты пура вәнты ванкўтӆы вантыйӆсӑӆэ, сорсӑт муй ӑнтә. Вўсӑңа ки йисӑт, рещин юӆупн юӆсӑӆэ. Йиӆуп сопек ӆәтты щи пурайн ӆавӑрт вәс па шимӆ тыӆӑщ вух ёша вўсӑт. Щи пурайн имет вәнтӑн ӑңхсӑт, рыпакӆӑсӑт, щи пӑта кўр ӆәмӑтсух ӑма тӑйты мосӑс, ӆәӆн кӑшаңа аӆ йиты. Вуӆаң ӆаӆь пурайн Анными кәртӑң имет пиӆа рыпакӆӑсӑт, итәх пурайн ӆєӆӆы вәсӑт. Щи вўш эвӑӆт ӆәмӑтсухӆаӆ шалитман тӑйты вәнӆӑс.

Ай пура и ӆўң хӑтӆ оӆӑңӑн хӑншты ӆӑңхаӆум. Анными аӆӑң ким єтӑс, ай кәрӆ ӑӆсӑӆэ, шай кавӑртӑс. Юхи ӆўңӑс па лупӑс, хуты ӑм хӑтӆӑң хӑтӆ питӆ. Мин Неля асэвєм пиӆа нух киӆумсумн. Мин хўв ӑн ӑктӑщсўв, ешавәс нык щи мӑнсўв, ай хопа ӆєӆсўв, турн сэвӑртты хӑра тәсыюв. Хән тӑмӑщ хӑтӆӑт оӆӑңӑн нәмӑӆмӑӆум, сӑмєм хущи щикєм хошум па ӑм. Аӆӑң вўш эвӑӆт єтӑр хӑтӆӑң хӑтӆ, вот иса ӑнтәм. Неля асэвєм Анна имаев пиӆа ӆовӑӆӆӑңӑн, ма па хоп сэвӑсн омӑсӆум, ӆәпн сэвӑс катӑӆӆум. Мин Неляём пиӆа ариты, путӑртты ӆӑңхаӆман, тәп Аннымевн ӑн єсӑӆӆыюв. Йиңк хущи ўвты па сыяңа путӑртты ӑн рӑхӆ. Мин айӆтыева ариӆумн: «Ӆәпиём – пулпул, Хопиём – тюл-тюл».

Ешавәс ай ӆора юхӑтсўв, хоӆуп вантсўв. Хоӆпев катрая, вўсӑңа йис, тәп хўӆн хойсы. Мўң нух амӑтсўв, кӑт-хәӆум сурӑх ищи хойс. Анна имаев хоӆпӑӆ вантман айӆтыева путӑртӑӆ: «Йиӆуп хўӆые, тынӑң хўӆые, сорнең ӑм хўӆые». Ӆорн ай вотые пўӆ, щи пӑта пєӆңа шєңк ӑнтәм. Мўң мєт вәншӑк сурӑх вўсўв, па ӆәпа пунман нух нӑхӑссэв. Щӑӆта ӆәпев йиңкӑн пулщємӑсэв па щи сыстама йис. Щив нӑхсум хўӆэв пунсэв, эвӑтсэв. Питы нянь, суӆ нух таӆсўв па няр хўӆ ӆєсўв. Щи мурта єпӆӑң хўӆые! Мухаӆая па тәп иса йиңк кӑӆ, сурет йиңка мӑртӑтьӆяты сый сащӆ, васэт пәрӆӑтӆюман ӑңхӆӑт, йиңк лухщємӑты сый хәӆӑнтӆўв. Щи пура сӑмєм па нумсєм хущи веккеши хӑщӑс. Интӑм вәнты ма ар йитуп вошӑң хотн вәӆты па рўщ ӆєтут ӆєты кашєм иса ӑнтәм. Щи юкана ма хўӆые питы нянь пиӆа ӆєӆум – ма пӑтєма щит мєт єпӆӑң ӆєтут.

Па ӆєвмев юпийн турн хӑра щи мӑнсўв. Сорашӑк рат хӑр ӑӆсўв, шай пўт, хўӆ кавӑртты пўт эхӑтсўв. Ешавәс пўтэв па шаев щи етшӑсңӑн. Хўӆ хошум йиңк па шай яньщсўв па рәпитты щи мӑнсўв. Аннымев турӑнӆаӆ кўншты питсӑӆэ. Мин ӆєтутӆўв юха нух эхӑтсӑӆўв, ӆәӆн Лэпка ампевн юхи аӆ ӆєсыйт па имаева нётты питсумн. Ӆўв минэв шєңк рәпитты ӑн партсӑӆэ, ешавәс вева щи йисман па пана мӑнсумн, ӑня лыптӑт ӑкӑтсумн, йиңк хўват шәшийӆсумн. Щӑӆта рат хӑр ӑӆты пӑта тўтьюх тәсумн, шәмшӑң шай кавӑртты пӑта шәмши лыптӑт ӑкӑтсумн, ай хопа тўтьюх ӆєӆсумн. Щиты щи хӑтӆэв мӑнӑс. Юхӆы ә̆шэв кєншӑк вәс, ув шӑншӑн мӑнсўв. Хоп кўтупн турн мунтал уӆӑс, хоп нюӆа тўтьюхӑт ӆєӆсўв. Щикўш вева питсўв, тәп ӑм нумӑсн юхи йисўв, щи арат вєр вєрсўв, Аннымева нётсўв. Хӑтӆэв нӑртамӆы ӑн мӑнӑс.

Антонина Ледкова
хӑншум путӑр
хӑнты ясӑңа тулмащтӑс:
Надежда Молданова

Апрӑӊ хӑрни

Имуԓтыйн нампӑр войе яӊхӑԓ па тывеԓт-тухеԓт ӑл наврумтыйԓ. Щиты навӑртӑԓ кӯтн мӯв хуща вәнт вой нюхи пӯлые мущатԓ. Тәп ԓєты пиньщӑԓ па щи кәмн нәмӑԓта вурӊа нєӊӑн ўвн аԓумԓа:

– Варх, варх, варх, варх!

Ин войлєӊки вурӊа имеӊӑн така пурємӑԓа, ԓӯв нюхи пӯлӑԓ па нух нярємӑԓа, па щитӑԓн вурӊӑен еԓ пәрԓумтӑԓ па сорашӑк вәнши ю̆х тыя нух ԓатумтӑԓ.
Щи киньща нампӑр войлєӊкие мойпӑр икеԓ хуща мӑнԓ па ин ԓӯвеԓ щиты щи пойкԓӑԓэ:

– Акєм ики, вурӊа нєӊенӑн ма мущатум нюхи пӯлєм нух нярємӑсы, щирн ма тӑмхӑтԓ иса ӑн па ԓавӑнтыйԓсум!

Вурӊаен еша еԓнашӑк ю̆х тыйн омӑсԓ, мӑтты ки нємуԓты ӑн хәԓӑԓ па тәп щиты еԓԓы ўвӑԓ:

– Варх-варх, ма мущатум нюхєм, ма мущатум нюхєм!

Ин акеԓ ики еԓ щи ԓыкащӑԓ:

– Муя нӑӊ, тухԓӑӊ вой, ай воя кєтумԓӑн?

Тумеԓ па иса ԓӯвеԓа ӑн хәԓӑнтӑԓ. Ин ики мєт-мєт щи ԓыкӑӊа йиԓ па щӑԓта сыр-сыр иԓта яӊхты войт ийха ӑкӑтԓӑԓэ. Щитӑԓн ин мирхотӑԓа ӑктӑщум войԓаԓа хон икен щиты щи лупӑԓ:

– Ёх, хӑлэвт тухԓӑӊ войԓӯв пиԓа ԓаԓь вєрԓӯв! Ԓыв, вантэ-са, ин мӯӊ апщева кєтумсӑт па ма ясӑӊԓама иса ӑн па хәԓӑнтԓӑт.

Ёхԓаԓ пиԓа вәйтантыймаԓ вєрӑԓ ю̆пийн иԓта яӊхты войт хон ики кӯрк икеԓ вана вохӑԓ па ԓӯвеԓа щимӑщ айкеԓ вєрӑԓ:

– Нӑӊ, кӯрк ики, тухԓӑӊ войԓӑн ӑкӑтԓӑн, ма па – иԓта яӊхты войт. Аԓӑӊӑн, хән хәщӑԓ єтӑԓ, мӯӊ нын пиԓана ԓаԓясты питԓӯв!

– Ԓыкӑшӑԓ, щиты ки, щиты, – кӯрк икен юхԓы пєԓы ԓӯвеԓа нёхмӑс.

Щи вєр ю̆пийн ԓӯв па ԓӑӊкӑр ёхԓаԓа айкеԓ тәԓ, хуты иԓта яӊхты войт хӑԓэвӑт ԓывеԓа ԓаԓь вєрты питԓӑт.

Щӑԓта кӯрк икен тухԓӑӊ войԓаԓ пєԓа така ўвӑԓтӑԓ:

– Ин па, ёх, иса иԓ уԓаты па рӯтьщӑты, патԓама щи йиис. Хӑԓэвӑт, аԓӑӊ хәщӑԓн, мӯӊ хуԓыева иԓта яӊхты войԓӯв пиԓа ԓаԓясты мӑнԓӯв!

Щи киньща щищкет па тухԓӑӊ войт мӑрӑкԓаԓн лӑп лаӊкӑссӑт па иԓ уԓты ԓэщӑтыйԓсӑт. Иԓта яӊхты войт ищи мӯв хотԓӑԓ ԓыпийн иԓ улсӑт.

Тәп мойпӑр икен ԓӑӊкӑр ёхԓаԓ пиԓа ӑԓ омӑсԓ па нәмӑсԓ, муй щирн хӑԓэвӑт ԓыв ԓаԓясты питԓӑт. Щи кємн ԓӯв щиты щи путӑртӑԓ:

– Ёх, нын нәмсыятысӑры, муй щирн кӯрк икен иԓ вухӑԓтӑты ин рӑхԓ? Ԓӯв, вантэ, мєт вән па ӓрӑӊ тухԓӑӊ войт кӯтн. Ԓӯвеԓ ки мӯӊ щомԓы вєрԓӯв, щит нух щи тӑм ԓаԓьн питԓӯв!

Ин войт нәмӑсты щи питсӑт, мӑта войе ԓыв кӯтэԓн мєт кєншӑк па апрӑӊшӑк?

– Я-а-а, – лупԓӑт, *– хӑрни вой мєт кєн па апрӑӊ, ԓӯв пєӊкԓаԓ мєт пӑстэт!*

Щишн хӑрни войе ин икийн вана вохԓа па щи пӑртԓа:

– Нӑӊ, хӑрни, айԓта кӯрк икен уԓты ю̆х тыя нух хәӊха-са па ин тухӑԓ кӯншӊӑԓаԓ пєӊкӑтн кӑтна эвтӑԓн! Щи пурайн, вантэ, ԓӯв нух пәрԓӑты ӑн вєритԓ па иԓ рӑкӑнԓ. Ԓӯв ки иԓ рӑкӑнԓ, мӯӊ тӑм ԓаԓьн нух питԓӯв.

– Я, ԓыкӑшӑԓ, айԓтыева щи вєрєм вєрлєм, – хӑрни ин икеԓа нёхмӑԓ.

Щитӑԓн хӑрни айԓтыева кӯрк икеԓ омӑсты ю̆х тыяԓа нух хәӊхӑԓ па тухԓӑӊ войт хон ики кӯшӊӑԓаԓ пӑсты пєӊкӑтн шәпи щи ԓурємӑԓԓы. Щӑԓта апрӑӊ ай войе ищиты шитамн ю̆х эвӑԓт иԓ вухԓӑс па мойпӑр икеԓа щиты лупӑс:

– Я щи, акєм ики, ма вєрєм вєрсєм!

Щи вєр хәԓман хон ики ԓӑӊкӑр ёхԓаԓа партӑԓ:

– Ин па хуԓыева иԓ уԓаты па ԓаԓь еԓпийн еша ямашӑк рӯтьщӑты!

Хӯв муй ван кӯт пӑрӑс. Еша вәԓ аԓӑӊ хәщӑԓ єтӑс, па мойпӑр ики иԓта яӊхты войт нух щи кӯрытӑс:

– Я-а-а, ёх, сорашӑк хуԓыева нух киԓаты, ԓаԓясты ин щи питԓӯв!

Щи киньща кӯрк икен ищи нух вєрԓӑс па ю̆х тыйԓ эвӑԓт нємӑсыя така еԓ ўвӑԓтӑс:

– Тухԓӑӊ войт, нух пәрԓаты-сӑры па ԓаԓясты хуԓыева ԓэщӑтыяты!

Щӑԓта па щикӯш пәрԓумты вӯтьщӑс па ю̆х тый эвӑԓт ищи кӯрумн мӯва иԓ рӑкнӑс. Щӑта иԓта яӊхты воятн мущатса, нампра пурса па ёхи щи ԓавємӑсы.
Щимӑщ вєрӑт мутшуман, тухԓӑӊ войт пӑлтамӑсӑт па иса така увты кєрлӑсӑт:

– Ей, хон икев щи велсы!

Щишн тухлӑӊ войт еԓԓы хунтасӑт па иса хуԓыева ԓакки пәрԓӑсӑт.
Мойпӑр икен ёхԓаԓ ийха ӑкӑтсалэ па щӑԓта щиты щи ԓывеԓа лупӑс:

– Ёх, тӑм ԓаԓьн мӯӊ тәп хӑрни воев унтасн нух питсӯв! Ԓӯв щикӯш ай па иԓта яӊхты войлӯв кӯтн щимӑщ апрӑӊ вой па ӑн тӑйԓӯв! Мӯӊ ин ԓӯвеԓа тӑмхӑтԓ тәп вән пәмащипа ясӊӑт лупԓӯв!

Владимир Енов
йис хӑнты ёх путрӑт хӯвӑтн хӑншум моньщӑԓ

Л.Н. Бизина

Нєӈӑт сӑк вєрԓӑт

Нєӈӑт щӑшкан сух эвӑԓт тӯрԓопсӑт вєрсӑт

Тӑм ванӑн «Хӑтԓые» нємпи хоттєԓ ёх кӯлуп кәща нє Ирина Фирсова хӑнты мир пурмӑсӑт шавиты «Нуви ат» тӑхийн имет ӑха ӑктыԓӑс. Ԓӯв щив юхтум имета ванԓтӑс, муй щирн щӑшкан сух эвӑԓт тӯрԓопӑс вєрты рӑхԓ. Щи пӑта нємасыя «жмурение» па щирн «стяжки» нємпи вєр вәԓ. Хән щӑшкан сух ӑха таԓԓы па щит эвӑԓт сӑк вєрԓы.

Ԓӯв тӑм ущхуԓь вєр интернет хӯват вантӑс па вәнԓтыԓӑс. Щӑԓта нумӑсн юхӑтсы щи әмӑщ вєра нєӈԓаԓ вәнԓтӑты.

» *Тӑмхӑтԓ мӯӈ партԓыюв арсыр йиԓуп вєрӑт па щирӑт рәпатаев ӑхтыйн ԓәщӑтты*, — лупӑԓ Ирина Кузьминична. — *Щи пӑта арсыр йиԓуп ущхуԓь вєрӑт кӑншԓӯв. Ма нәмӑсԓум, хуты щит мєт ӑм, мӯӈ ищи вәнԓтыйԓԓӯв мулты па ут вєрты, йиԓуп щирӑта вәнԓтыйԓты. Мӑнєма па юхтум имиԓама щит шєӈк мостӑԓ па сӑма рӑхԓ.*

Вәйтантупсыя юхтум имета тӑм вєр шєӈк әмща вәс. Ԓыв кӯтәԓн путӑртман йиԓуп вєра вәнԓтыйԓсӑт. Щи вєр етшуптум ӧпийн кашӑӈ нє ԓӯв вєрум сӑк кеԓӑԓ ванԓтӑсԓә.

Ваньщавӑт кәртӑӈ нє Руфина Гришкина тӑм вєр оԓӑӈӑн интернет хӯват уша вєрӑс. Ԓӯв ай нярвємӑт ԓавӑԓты па вәнԓтӑты хотн рәпитԓ па арсыр йиԓуп вєрӑт оԓӑӈӑн уша вєрԓ па вәнԓтыйԓ. Ԓӯв хӑншӑс, хуты щи әмӑщ йиԓуп вєра вәнԓтыйԓты ԓӑӈхаԓ па щив щи вохсы. Руфина Прокопьевная тӑм йиԓуп вєрӑнтты вєр шєӈк мәстӑс.

Любовь Бизина ищи арсыр йиԓуп вєрӑта вәнԓтыйԓты тәс нє, арсыр мастер-классӑтн вәԓԓяԓ. Ԓӯв Тэк эвӑԓт, ин Нуви сӑӈхум вошн вәԓ па иса щимӑщ вәйтантупсэта ӑӈхийԓ.

Р.П. Гришкина

Ирина Фирсова
китум нєпек щирн

Путӑр хӑншӑс:
Надежда Вах

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№15 (3579), 05.08.2021

Соучредители
Дума, Правительство Ханты-Мансийского автономного округа – Югры
Издатель
Департамент общественных и внешних связей Ханты-Мансийского автономного округа – Югры

Редакция
Врио директора, главный редактор – **Кондина Г.Р.**
Телефон (3467) 33-36-82

Заместитель главного редактора – **Вах Н.И.**
Телефон (3467) 33-24-02

Ответственный секретарь – **Рагимова Н.В.**
Телефон (3467) 33-24-02

Адрес редакции и издателя:
628011, г. Ханты-Мансийск, ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52
E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте **www.khanty-yasang.ru**
Отпечатано:
ООО «Новости Югры-Производство» г. Сургут, ул.Маяковского, 14.

Индексы **04393, 54393**
Тираж **2166** экз.
Заказ **3364**
Цена свободная

Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Тюменской области, ХМАО-Югре и ЯНАО.

Свидетельство о регистрации ПИ №ТУ 72-00796 от 23 января 2013 г.

Мнение авторов публикаций не обязательно отражает точку зрения редакции.